

O B R A .

Que conté hũa Oraçãodo Dou-
tor ~~Luys~~ Teixeira, seyta quãdo fi-
zerã o côdedõ Pedro de menses,
Marques de vila Real. E o tressa-
do della em Portugues, por o
mestre Miguel Soares: dirigida
ao illustissimo Principe, & exce-
lente senhor dõ Miguel de menses.
IIII. Marçs de vila Real.

ORATIO HABITA AB INSIGNI VIRO IOANNE TEYXEIRA SERENISSIMI IOANNIS SECUNDI LUSITANIAE REGIS, & ALGARBIORUM CISMARINORUM, PARITER & QUAE SUNT IN AFRICA TRANSMARINORUM AETHIOPIAEQUE DOMINI, CANCELLARIO MAXIMO, CONSILIARIOQUE, CUM MARCHIONATUS DIGNITAS A SUA CELSITUDINE COLLATA ATTRIBUTAQUE FUIT: ILLUSTRIS & MAGNIFICO DOMINO PETRO MENEZESIO, VILLE REGALIS MARCHIONI, COMITIQUE VRANIAE & CAETERA. MENSE MARTIO, ANNO A SALUTE CHRISTIANA.

1489.

BEGIAE.

ARCITVLLII LATIONIS, VELOQUENTIAE, VEL DOCTRINAE PRINCIPIS, CELEBRIS IN LIBRO DE FINIBUS BONORUM & MALORUM, SENTENTIA EST: AMPLISSIME, & CHRISTIANISSIME PRINCEPS, GENTIUM VICTOR & INVICTE REX NOSTER, RIDICULUM ESSE CORAM SUMMIS PRINCIPIBUS AFFERRE ORATIONEM IN MEDIUM, AN PARTUS ANCILLAE HABENDUS IN FRUCTU SIT. CUM DE VIRTUTIBUS POTIUS, DE LAUDIBUS GLORIAQUE CLARISSIMORUM VIRONUM HABENDA APUD ILLOS ORATIO VIDEATUR. QUOCIRCA MINIME EQUIDEM AB EO TAM INSIGNI MUNERE PEDERE RETULERIM, IN QUO ETIAM ANGELI COELIQUE OMNES, IN QUO FACILICES ANIMAE LIBENTISSIME VERSANTUR. Itaque Da-

uid etiã in psalmo: Beati sunt, inquit, domine, qui habitant in domo tua: quia in secula seculorum te laudat. Cuius interpretis loci semper hoc ait, agi in domo Dei, hoc esse sanctorum negotium, ut Deum præconijs efferrant. Ex quo theologorum quoque congruens opinio est, tale denique in patria fore, quale sit in via linguæ ipsius officium. Et quoniam sermo datus homini laudandi gratia fuerit, ob id Augustinus inquit: Qui bonum minimè laudet, pro muto quasi haberi. Tunc Plato etiã in repu. bene instituta, principes viros laudibus, & Alédos esse & retinédos asseueravit. Quemadmodum & Salomon in prouerbijs: Vir fidelis, inquit, valde laudatur. Cæterum quod vernaculi carminis Poeta dicit, quãquã maiore quisquã gloria, famaque sit, quã ut extèdi latius aut euagari possit: tamẽ eum quoque iure laudum suarum prædicatione gaudere. Quis enim Ioue ipso sempiterno celebrior? Sed ipse tamen, canente suas dulcissime laudes Appolline, grata illa comemoratiõe permouetur. Quamobrem virtutis huius, cuius habenda oratio nobis, hoc est beneficentiæ qua par gratia benemerentibus refertur: laudes nonnullas breuibus accipite. Nec eius tamen, quæ regionibus alijs in homines parum merentes collata, diuina damnatur lege: qua dare sanctum canibus prohibemur: ex quo septem probantur illæ prudentes virgines, partem olei sui præbere insipientibus recusantes. Quod genus liberalitatis etiam sanctissimi

decreti distinctione illa tota lxxxij. Sine dubio dāna-
tur Negat autem Cicero liberalem dicitum, qui mini-
me sit iustus. Tum idem illud Ennianū citat, benefacta
male locata, malefacta esse arbitror. Itaq; laudare illud
equidem soleo quod & Seneca, & indidterijs. Plutar-
chus, callide potius auaritiæ ascribunt. Cum enim à
Rege Antigono citra merita Cynicus talentum pete-
rum, maius esse Rex ille respondit: quàm quantum pe-
tere Cynicus deberet. Rursum verò denarium petenti,
minus respondit esse, quam quantum dare alicui Regē
conueniret. Tanta est virtus, tantumq; præconium
bonos promerendi, vt elegāter Poeta Martialis in epi-
grammate dixerit. Quas dederis solas semper habebis
opes. Quasi verius illa cuiusq; putentur esse, quæ bene
merenti dantur, quàm quæ sibi quisque reliqua fecerit.
Igitur in libro quoque Regum quæ mulier Heliseum
suscepit hospitio, non modo farinam sibi & oleum de-
fecisse non sentit, sed contra illorum etiam incremē-
to lætatur, & in Bonifatij dialogo legimus, ipsum pue-
rum ad huc, maternam euacuasse horreum frugibus
in sua ministeria dispensatis: quod exinde tamen ple-
num continuo reppererit. Quin Isidorus quoq; res ait
omnes mundi huius, seruando perdimus, dando reti-
nemus. Nec vllam principis maiorem felicitatem di-
xere sapientes, quàm vt fa lices, quàm plurimos efficiat.
Deniq; similis agricolæ Rex dicitur, perdēti qđ custo-
dia t

diat frumentū, quod autē perdiderit renouanti. Quid
quod idem in officijs. Cicero nullum magis esse ait ne-
cessarium officium referrenda gratia & in senectute
sub Lælij persona non hominem, sed esse ait belluam,
qui tam honestum officium aspernetur: & maiore quā
acceperis mēsurā reddere. Hesiodus præcipit imitariq;
agros fertiles, qui quanquam ratione careant, quod
tamē semen acceperunt: magno cum fænore reddunt:
Sed enim quod ait idem Cicero Videor in re non du-
bia testibus uti nō necessarijs: Enim vero quoniam loco
aliō nec in tuo demum conspectu cogitauerā gloriose
Rex de tuis æternis, & diuinis laudibus perorare: quod
& fecissem nisi spei nostræ fortuna inuidisset: pauca nūc
ē multis illis, quando vberius loquendi facultas ademp-
ta est: in præsentiarum dicere aggrediar, calculatorū
more, qui in gentem summam, & pene infinitū aureo-
rum numerum, breui calculo colligunt: Dicant igitur
princeps, quis te vnquam liberalior? cuius vnquam
non modo largior manus: Sed etiam in dando volun-
tas: remunerandoq; propensior? Nam principes etiam
per multos veteres alij importunitate, alij temporis neces-
sitate coacti, non nulli pene in iecta sibi manu largiebā-
tur: Sed ex te Christianissime nihil in hac re non vo-
luntarium: nihil nō gratis proficisci animaduertimus.
Quæ res Deo pariter & hominibus probatur. Mincil-
lius in Euāgelio pauperculę, duo ratum minuti denarij

in Gazophylaciū coniecti: pluris ei quam argentei,
pluris etiam quam totius orbis aurum fuerunt: si præ-
tium relatum animæ ipsius & æternæ memoriæ benefi-
cium consideres. Ob hanc igitur sanctâ liberâq; volun-
tate, Seneca in libro de beneficijs: é duobus ait pueris:
Cleantis Philosophi: Qui quæsitum Platonē missi fue-
rant: eum qui nō inuenerit laudibus. Illum castigatio-
ne dignum esse, qui reppererit: Quis aut̄ ephemeridas
& Kalendaria de scripta sic arcana quasi sub clauī tue-
tur, quod nūquā eregia manu deponatur: quā tua Rex
Celfitudo: ut etiā petente nullo, tamē benemerētes mu-
neribus afficiat: seruans eorū nomine: largiēsq; eisdem:
vrbes, oppida, Castella, Vectigalia, Insulas, Classes Præ-
fecturas, maximosq; prouentus. Munera Imperatori-
bus Romani exercitus & fortissimis ciuibus tantum
agri fuisse legimus: quātum vno die exarassent. Et va-
cationem Senatorij muneris, neq; enim lucri gratia do-
minari, sed amplificadæ rei. p. causa senatusq; concupis-
cebant. Ex quo etiam Valerius Hispaniā quæ illi for-
te obuenerat, ideo scribit à Cornelio Scipione fuisse re-
pudiatam, quod eam se ita posse gubernare despera-
bat, ut inde suæ rei. p. emolumentum aliquod importa-
retur. Vidi magistratē aliquando tuam prouentū ali-
cuj sic attribuisse, ut cum sibi ille satisfactum amplissi-
me arbitraretur: in ipso iam conscribendo, consignan-
doq; diplomate tertia sibi additâ muneris eius partē in-
ueniret

uenerit, auctumq; sibi supra etiam spē notumq; benefi-
tium intellexerit. Ita magnus Alexander petenti cui-
dam dono sibi ædes concedi, donare urbem maluit:
nec quid eum accipere consilerauit: Sed quid regem
dare muneris conueniret. Tantus denique regis no-
stri erga virtutes omnes (quæ vel heroicæ, vel morales,
vel item Cardinales dicuntur) amor est, tanta in armis,
belloq; peritia, sic in eis semper floruit: vt à teneris etiã
annis se se quasi hostiam Deo transmarino bello uni-
cus æternæ memorię genitori filius deuouerit: imitatus
antiquæ legis patriarcham. Quo factum est: vt excel-
lenti quadam & illustri fœlicitate gloriosam victoriam
reportauerit: per quam & religio Christiana insublime
euecta, & proculcati perfidiosi sunt hostes. Quos ho-
dieq; omni arte sollertiaq; persequi nō desistit: vt Mau-
methica Heresis destruat: & Christi Euangelium
tota pene Africa dissemetur memor sanctissimi decreti.
Quo legi aus, ob hoc præcipue regna esse instituta vt ter-
ra sc̃ta recupetur: & infideles crucis hostes dñicę impug-
nētur. Qui Catholicã fidē persequūtur. Post caetero quã
ad regiã iã ætatē p̃uenit, nemo illi bellicos sudores: & in-
gētes cogitatus, p̃pugnādo huic muniēdo tuēdoq; reg-
no oblitus est. Quid enī de plio dixerī: quo ap̃d urbē Tau-
rū victoria potitus est: vbi fortitissimi etiã militis mune-
re sic est perfunctus: Vt semper in atēsignanis dimicau-
rit: malens ipse se periculo, quã suã exponere aciē, quã

videlicet inclinam solus restituit. Quod & Cæsare fecisse thessalica acie in Philippicis memorię proditur. Rē profecto magni discriminis vel regio ipsius corpori, vel huic quoq; regno, inq; his prælijs se magnopere cruciavit. Imitatus est igitur Rex noster vnū e Cæsaribus quem ferunt historię nunquā suis dicere militibus solitūte, sed venite potius: memor, Tullianę sententię illius Oportere hoc insitū esse cordibus militū nostrorū vbi ad rem ventū sit vincendum esse aut moriendum. Voluisti enim Rex excellentissime res omnes primus & nosse & experiri, primus periclitari, medico illi laudato similis, qui primus medicamenti degustare tetram amaritudinem minime veretur? Quemadmodum & diuus Augustinus de passionis calice meminit: quem primus inquit medicus interbibit ne scilicet ægrotus perhorresceret. Aegrotin empe ipsi eramus, & hæsitantes in tantis difficultatibus: & in illa temporum face: nisi nobis tuę Rex vires nisi tua dextera subuenisset: Tum enim minore prudentia sapientiāq; pacem nobis opera summi Dei conciliaisti. Quæ quod ait Iob, recōciliat corda principum terrę vt videlicet tranquille viueremus. Erat enim iam tempus, quo tantus ille ignis extingueretur: qui terram pariter vtranque tam hostilem quam nostram populabatur. Tam enim diuturnū fuit hoc bellum vt breuiori longe tempore sub Gottorum Rege vltimo omnis amissa sit Hispania. Sed extinctū

virtute illius quā celestime est: vt quid hæc meminisse?
Quod & viri prudentes litteris mandauerunt: & rerū
experientia comprobauit. Cū sit omne bellum impro-
bandum, vt a quo mortes incendia, & omnis generis ca-
lamitates oriuntur: Tum intestinum longe pessimum
quoniam vt Lucanus inquit. Nulla fides pietasque viris
qui castra sequuntur. Quod & nomen ipsum satis ostē-
dit, quod a belluis bellum, id est a feris brutisq; & ratio-
ne carentibus deriuatur. Vnde inquit Poeta: Nulla salus
bello pacem te poscimus omnes: tum alibi. Nil sine pa-
ce Deo gratum: nō sacra nec aræ: & Rex David in psal-
mo, post euentus istius modi Deum sic rogat. Pereant
gentes quæ bella volunt. Nam vt in libro regum legi-
mus. Victoria in bello maxime ambigua est, & nunc
hanc nunc illam partem gladio consumit. Gerimus
bellū vt in pace viuamus: hic illius finis est: non vt in eo
vita semper morsq; nostra versetur. Hanc igitur vt pa-
cem rex noster roboraret posthabito naturali patris a-
more non dubitauit. Deum ipsum imitatus. Qui venit
redimere quæ perierant, & salutem dare populis: nō du-
bitauit, inquam, filium dare obsidio. Sic certe Curtium
memorat antiquitas vt pestilentiam Roma depelleret
citato equo armatum se se in illum terræ portentosum
hiatum coniecisse: Recte vero theologi decretumq; cō-
firmat, tum deniq; verissimam principis esse iustitiam,
cum iustitiam Dei repræsentat, atque ob id etiam Dij
quando

quandoque nuncupantur. Vnicus erat hic filius, nec ut
quales ceterorum, sed clarissima omnium stirpe: cla-
rissimis moribus omnibus affluens, omnibus insigni-
tus animi corporisque dotibus, præiosa scilicet Mar-
garita omnium ut sic dixerim virtutum coagulatum,
quem omnium desiderant oculi: per quem iurare apud
maiestatem tuam possumus, sicuti de A scanio est apud
Virgilium. Per spes surgentis principis perque pater-
næ gloriæ heredem: quæ magna ex parte: sic in co-
iam quasi in speculo lucet. Sustines Clarissime prin-
ceps quod, M. Cicero in libris officiorum scribit ad
filium, non paruum onus & expectationem imitan-
dæ industriæ, gloriæ, munificentiaëque, & nominis in-
delebilis Regis nostri patris tu, & Serenissimæ augustæ
sacratissimæque Reginaë, quam tu matrem: nos domi-
nam veneramur, quæ vel huic regno gloriæ, vel om-
nibus exemplo est. Et enim debent filij (quod idem
inquit) Studere in primis ut in eodem laudis genere
excellent in quo parentes eorum & maiores cum
gloria præstiterunt: Sicuti Quintus Mutius, P. Craf-
si filius, in iure civili. Africanus Pauli filius, in re mili-
tari: nonnulli etiam gloriæ quam a parentibus acce-
perunt, etiam peculiarem deinde sibi aliam addide-
runt: sicut hic idem Pauli filius Africanus ad belli-
cam patris gloriæ eloquentiæ peritiam adiecit, Quod
egregiæ quoque secundū a Timotheo Cæronis filio
cernimus

cenimus. Qui cum in bellica laude parente inferior
non fuisset: tamen paternæ laudi etiam gloriam do-
ctrinæ ingenijque addidit: quam tua Celsitudo faci-
le puto consequetur, philosophiæ se dedit: que
veritatem docere & tueri potest. Nam cum Rex quo-
niam populum regat appelletur, hoc illa præclare do-
cet & principatum ad Commune bonum dirigit eo-
rum qui subiecti imperio sunt. Quam obrem iure
Ne:onis imperatoris matrem deridemus, que filium
liberales artes imbibentem (quod Suetonius inquit)
a philosophiæ studijs auocauit, monens philosophiã cõ-
trariam esse imperanti: quo errore & illum perdidit, &
ipsa meritas luit penas Misit athenas filium Cicero vt
a principe illius temporis philosophorum Cratippo
philosophiam disceret: & tu Rex eum domi per erudi-
tissimam præceptorem curas instituendum: Videbis
que sane quantum his artibus doctrinaque proficiat: hoc
ipsum fecit enim vt Alexander ille, magni cognomẽ tu-
lerit. Nam qua hora susceptus in lucẽ est, litteras ad Au-
stotelem, pater Philippus in hanc sententiã dedit. Philip-
pus Aristoteli Salutem dicit. Filium mihi genitum. Sei-
to quod equidem dijs habeo gratiam, non proinde quia
natus est, quã pro eo quod eũ nasci contigit temporibus
vitæ tuæ: spero enĩ fore vt eductus eruditusque, arte dig-
nus existat, & nobis, & rerum istarum susceptione. Ip-
sius autem Philippi vrba hæc sunt. Nam vt inquit

Salomon

Salomon Rex sapiens stabili mentū populi, Ptolomæus
vero philadelphus, cuius Bibliotheca quinquaginta li-
brorum habuisse milia, dicitur haud tamen conten-
tus ijs cum vetus quoque testamentum ore Dei & di-
gito prolatum, scriptumque fuisse intellexisset nunquā
destitit, quousque illud a septuaginta interpretibus
græce versum recepit. Et octavianus Cæsar totius or-
bis imp. Sub quo natus est Christus quanquam & fis-
calibus diuitijs & ingenti patrimonio filios relicturus
opulentos, erudiendos tamen, eos curauit. Si quidem
Rex docere nos debet, vt de Salamone legimus: qui si-
cut ipse vir sapientissimus fuit ita populum quoque præ-
clare docuit & pater ipsius. David in psalmo, docebo
inquit iniquos vias tuas: Itaque soleo equidem non-
nullorum deridere stoliditatem, qui nobilis & genero-
si officium esse hominis dicitant: Nescire omnino lite-
ras: Contra quos ita delirantes exclamare simul cum
Satyro licet: O medici, mediam pertundite venam.
Nunquam litteræ hastæ retuderunt cuspidem, nun-
quam gladij hebetarunt aciem, quin potius si quærere
diligenter externa volumus quod ait. M Cicero, Mul-
tas magnasque resp. armis labefactatas, eorum qui lit-
teras nesciuerunt a litteratis hominibus restitutas in-
ueniemus, Et Deus noster dominus secundum Grego-
rium, Sicuti vos potentes amat, quoniam ipse potēs est,
super omnes: Ita amat & nō despicit doctos ac sapiētes.

Quoniam

Quoniam ipse sapientissimus est. Et Vegetius de Re-
militari. Nemo est inquit cui cōueniat res plures & ma-
iores scire quàm principi, & in topicis Philosophus.
Nemo ait Iuuenes militiae imperatores eligit, quo-
niam nō dum eos constat esse prudentes. Quam pal-
mam tibi princeps noster sicuti Tullius in libro de Se-
nectute, Scipioni, optat vtinam Deus reseruet, vt pa-
tris, & aui tui reliquias persequaris: quæ propria scripto-
ris eius verba sunt. Sed vt vnde digressa est, eo nostra
reuertatur oratio. Non cessauit Rex noster tam bel-
lo quam pace maxima diligentia, industriaq;, nouas in-
uestigare terras: noua sibi imperia querere & cū à con-
dita Vrbe Romani. ccxliij. annis non vltra duodeui-
ginti passuum milia. Hoc est ad portum vsq;, & hostia
Tiberina fines propagauerint. Tamen Rex noster cum
diuina prouidentia, tum egregia virtute sua, tantum
nauigatione intemptata alijs alterius penè terrarū or-
bis aperuit, & columnis terminisq; signauit: nostrisq;
turribus & pinnaeculis in mari iam tranquillo beneq;
portuoso muniuit, vt septies mille & octingenta circi-
ter passuum milia penetrauerit. Rem profecto omni-
bus in audita temporibus. Et enim vltra iam equi-
noctialem circulum nostri nauatæ transierunt, eumq;
vertici imminentē suo conspexerūt. Quo factū, vt mul-
tę nigre prius, nunc candidę reddantur animę, quas
baptismate tinctas Rex noster quotidie redemptori
nostro

nostro Christo lucrifacit. Quemadmodum superioribus diebus vidimus, cum principem illum Zelofium tua celsitudo christianum fecit, & speramus fore, vt hoc sanctissimo pergente proposito paratuq;, breui in finita multitudo illius sequatur vestigia: Si quidem multi magnique illinc reges longissimis interuallis, neglecto maiore, periculisq; suis omnibus, mittere huc legatos festinant: qui Regem nostrum visitent, colant adorentq;, cupidi, vel videre ipsi, vel si non detur, at ab his certe qui viderint audire quanta tua sit religio, quantaq; virtus: Rex noster censor maximé atque vnicé. Quemadmodum Regina illa Sabba, ab ea vsque, quam tu Rex perquisis Arabia venit Hierosolymam, vt sapiétiam videret Salomonis. Sicuti alij feruntur, multas lustrasse prouincias, novos adisse populos, maria transisse. Sic Pythagoras Memphiticis vates: Plato Aegyptum: & Architam Tarentinum & oram illam Italiae, quae quondam magna Graetia dicebatur, laboriosissime peragrauit. Et Cleombrotus ambraciotes, vt auctor Callimachus est, lecto Platonis de animae immortalitate libro, praecipitem de sublimi se iecit: vt in orbe alio, quod in hoc tum legeret, re ipsa post experimentoq; cognosceret. Caeterum talem tute Rex noster, tam liberalé taq; indulgentem praebes illis, vt eodem pené iure habeas quo tuos. Haec sunt profecto fausta & fortunata tépora, haec aerea de quibus poetae loquuntur saecula. Iam re-

deunt

deunt Saturnia regna. Iam magnorum progenies no-
ua principum: qui tantastamq; excellentes, & mirifi-
cas res indagauerunt, ad te Rex cœlo demittitur alto.
Anhelamus cottidie, vt prælum, vt raptum, promôto-
ria, vt illas Nili arenas adeamus: per quas ad Indici ma-
ris originem peruenitur. Vt inde etiam ad sinum bar-
baricum, etiam ad Arabicum omnibus affluentem
fortunæ bonis, accedamus: vbi gloria hæc, & fama
ingens postremo tua coronabitur. Mandentur quæso
Rex, mandentur litteris, quod iam prudentissimè ince-
pisti, tam admirandæ res, tantaq; celebritate ne minis
memorabiles. Ne desint scriptores, qui tam egregia il-
lustrét facinora, sicuti sua Athenienses, Græci, Perseq;
consueuerunt: similiterq; Romani. Nam quamuis au-
ctor dicat Sallustius, multo eos maiora fecisse, quàm
litterarum monumentis consecrentur, tamen ipso-
rû res gestæ, quamlibet ingentes, etiam industria scrip-
torum altius elatæ sunt. Cur igitur silentio se præteri-
ri sinent quorum vtiliores maioresque sunt res gestæ
quàm vt eis paria esse vlla scriptorû ingenia possint.
Omitto equidem propter asperitatē facinoris, & pro-
pter insolens culpæ nomen & supplicium eorum, qui
nūc quidem defuncti, peccauerūt. Omitto inquam di-
cere, qua prudentia, quantoq; discrimine, quanta de-
niq; tolerantia, quanta animi magnitudine, quanta
postremo felicitate totum hoc negotium gessisti po-
tentissime

rentissime Rex, vt de te deniq; cecinisse illa Vergilius
videri possit. He tibi erunt artes, paci; imponere mo-
rem. Parcere subiectis, & debellare superbos. Nā pro-
fecto celebrari ob id maximè, & dici iure, liberator pa-
triæ & iustaurator potes: sicuti Romanus Camillus.
Qui Romam liberauit à Gallis. Vnde ait Liuius Ro-
mulum fuisse alterum fundatorem vrbis appellatum:
qui vestro cedant sacratissimo principatu. Non mi-
nusquā. Q. Fabius qui Romanis Italiæ imperiū resti-
tuit, & sæpissime conseruauit. Nō minus quàm pater
Hánibalis Hamilcar, qui bis imperij Carthaginensi-
bus amissum reddidit: aut quàm Pelopides, qui Tyrá-
nos Thebanæ ciuitatis perdidit: aut quam Brutus, qui
regem Tarquinum superbū Roma turpiter exegit: aut
quam Dió, qui patriá Syracusas è manibus Dionysij
tyrání eripuit: aut quàm Trasybulus, qui saluá patriam
Athenas à triginta tyránis præstitit: aut quā Themisto-
cles, qui Græciá videlicet à persarú manibus defendit.
Qua in re præclare significasti gloriosissime Rex ani-
mi magnitudinem, virtuté esse præcipuam quæq; prin-
cipibus magnopere conueniat: tū alteram quoq; præsti-
tisti, longe cæteris difficiliorem, & Phænice rariorem,
quæ dicitur auis vnica, quinto quoq; sæculo nasci. Cu-
iustu te tibi Rex præceptor fuisti, quam in tuæ mentis
Academia didicisti. Vt scilicet animū, vt spiritus in tua
potestate retineres. Quod Seneca in libro de clemétia,
longe

lōge esse difficillimū credidit, & vix in Rege aliquo re-
periri. Videte apud eundem Senecam, quā sint egregia
illa in naturalibus quæstionibus verba. Vincere inquit
animum longe maius est in rebus humanis, quā com-
plere classibus mare & in littore rubri maris, signa, &
terminos figere, aut occulta hæctenus in oceano mari
conquirere. Sunt principes in numeri qui ciuitates, qui
populos in gentes subditiōe, imperioq; habuerūt. Cæ-
terum rarissimi, qui se ipsos continuerint. Cum igitur
tantæ istę dotes, tam regię, tamq; absolutæ, simul iun-
ctæ glutinatæq; in te vnum Rex noster cōcurrant: pro-
cul dubio reges omnes & principes maximos lōgo in-
teruallo infra te relinquis. Me vero etiā indicendo, tam
implicitū, vt in tuis diuinis laudibus difficilior sit exitū,
quā principium inuenire. Quare non dubito quin in il-
lud ipsum incidā, in quod olim diuus Augustinus: qui
cum Dei magnitudinē, facta gloriāq; , humano neu-
tiq; intellectu perceptibilē quæreret, bonum illum pue-
rulum prope se conspexit, qui minima quadam cōcha
euacuare oceanū, & angusto infundere cauo totū cona-
batur. Quo circa de sinam sulcare hoc equor tantū : ne
tuarū laudū ex superatissimarū velut vndarū montibus
obruar. Sed vtinā dū Caribdim studeo deuitare, ne inci-
dā in Scyllā: dū scilicet de sanctimonia religioneq; tua
erga Deum immortalē taceo, de tua in alēdos fouēdosq;
pauperes largitate, sanctoq; mentis affectu deq; gra-

tuitus nobilissimis hospitij, quæ moliris & excitas: de-
que pietate erga defunctorū animas, deque obediētia,
defensione & honore, quæ summis pōtificibus, ac sacer-
dotibus exhibes: de iustitia perfecta, virtutū omniū re-
gina & dñā: de cultu & studio in homines litteratos &
doctos. Tū de cura diligētiaq; tua, vt quàm plurimi fiat
eruditi: q; vnū integerrimi regis argumentū est, quod
& philosophus Aristoteles, & eo tractatu Bartolus ostē-
dit quæ composuit de, tyrāno cuius & ōnino contrariū
huic esse officiū consuevit: hæc vtiq; omnia nascuntur
renascūturque Serenissimē, ac diue Cæsar: gloriosissi-
mistēporibus tuis, sicut in illis virtutis, & sanctimonix
cultoribus, quorum exempla æmularis, quibus accedis
socius. Vel gentilibus: Octauiano, Vespasiano, Tito,
Nerua, Traiano, Pio, vel item Christianis. Constantino
magno, Iustinião, Theodosio, Arcadio, Honorio, Ca-
rolo iterum magno & Henrico illo sanctissimo qui di-
uino quoddam munere, a suo principatu vitia penitus
absciderunt. Quibus omnibus si pietatem, quærimus,
si mansuetudinem, si charitatē, si pacem, si iustitiæ cul-
tum, si religionis propugnationē, Ioānes profecto Rex
noster, nulla remior, nulla inferior inuenietur. O qui
campus, quam spatiosus, quā floridus hic addicendum,
nisi me tempus deficeret. Et enim vna quæque perse res
singulatim proprio volumine celebranda insigni præ-
conio foret, tanta summi Dei concors tui nominis inter-
pretationi

pretationi relucet in te gratia magne Rex. Quam obre vno dum taxat verbo, quod illa in libro Regum mulier vsurpat, finem huic parti orationis imponam: qualis est angelus domini, talis dominus rex est. Supplicans omnipotentem Deum, vt tanta nobis, & tam magna bona propria stabiliaque conferuet. Et quoniam ad dicendum de Comite hoc nobilissimo omnis mea festinat oratio post delectam laudum tue magestatis messem, faciam opinor spicilegium & manipulos colligam de frugiferis culmis. Quos ad ornatum ipse tuum de industria reliqui, sicut in antiqua lege, pater ille sociarum puella Ruth. Hic igitur magnificus procul dubio Comes, ita sanguine propinquus Regiæ vestre domui est, vt sit pro nepos Ferdmandi Lusitani Regis. Tum tibi patruelis regis patris tui, nec inferior gradu reginæ matris nomine qui nunc in celis habitant. Auunculus idè præterea: si Reginam Leonoram, auiam vestram respiciamus quam sempiterna optamus fruatur gloria. Denique generosissimus hic idem Comes, patruelis & idem patruus est: inclyti Romanorum Regis, auunculus Neapolitani. Sed & auunculus regum eorum est. Qui nunc Castellæ imperitant: Quod si altius repetere volumus inclyte profapia istius primordia, vnde tu quoque rex originem ducis. De Gottorum gloriosa & in ista gente, strenua semper ac nobilissima deducitur: cuius præclare victoria, totum sunt orbem peruagata.

Nam & Aegypti regē Berosum fugauerunt: victoria potiti & non viri modo, sed foeminae quoq; Gottorū à viris digressae: armis & legibus Asiae magnā patrē subiecerūt. Neq; hoc nouum cuiquam, aut admirabile videri debet. Siquidē Gottorū quoq; sanguis nobiles ille fuere Amazones. Telephus quoq; gottorū rex Danaos vicit Therlandrū trucidauit, Vlisse fugauit. Cyrū porro celeberrimum regem Tomiris, regina neci dedidit. Darius & Xerxes Darij filius, superati praelio ab Ancyro rege sunt. Quorū exemplo suos Alexander docuit, vt praelia vitaret: hos & Pyrrhus magnopere formidauit hos & Cæsar expauit. Nam in illo Pōpei Cæsarisq; Thessalico cōflictu multo supra ceteros animis suis Gotti praeliabantur. Italiam saepius afflixerūt, Græciam, Galliam, Germaniāq; inuaserunt. Quin urbē illam ceperūt Romā, & maximis pulcherrimisq; illius aedificijs amplificandę memorię gratia minime dirutis, perpetua veluti stigmata & vulnera inflixerūt: vt quāsi perforato, faucioq; vultu, illorū fortitudinē misera testaretur. Postea verō quam Romam totūq; orbē terrarū domuerūt armis comprobata, Hispaniæ, vel humanitate, vel dulcedine sua illa fortia facinora, in ea velut, in portu conquiescere voluerunt arbitrati fore, vt hispania potiti facile sibi Europæ totius imperium: vindicarent. Ab Atanarico primo ex Gottis Castellæ rege, ad Rodorici vsque amissum imperium, septem & triginta

numeratur

ginta fluxerūt. Qui simul oēs in vnum collecti calculū, tres cōficiūt & octoginta reges, hi vero alijs tredecī additi Lusitanorum regibus, intus quoste quoq; felicissime nunc regnantē numeramus. Recto scilicet stēmate sex nonaginta resultāt. Dignitas est pfecto & excellētia maiorum, sicut in Rhetoricis Aristoteles inquit, vnde cuiusque principis nobilitas cernitur : Igitur quem tot tanti reges sex & nonaginta pro seminauerant. Comitem hunc nobilem Gottum seu getam malumus, sicut Isidorus appellare: Quod fortem latine significat, nam vt poeta inquit: contennunt mortē laudato vulnere getæ. Quem tales inquam produxerint, qui tale haberet hæreditarium nomen quid faceret, vt maiorū suorū vestigijs insisteret. Quid inquā faceret nisi fortia, quæ forti viro, forti nomini conuenirēt: ad quæ videlicet illū magnitudo quoq; & multitudo penē innumera rerū à suis maioribus gestarū, qui nunc quoq; gloriaviuūt, quotidie inflāmabant? Nepos idē magni illius Petri menesij est, qui villæ Regalis comes, & Viannæ fuit: qui Classis arbiter regiæ, præsesque totius Lusitanæ, Dux idem primus Septæ vrbis, maxima insignis virtute, quo tempore vel rey nouitate, vel vrbis magnitudine, vel maurorum hostium copia, vel quod alieno loco, tam procul ab ōni subsidij spe. Durum ceteris acerbumq; fuit, tanquā in scopuloso mari, propugnationē illius modi suscipere. Siquidem & mari Vlysses, & ter-

ra Hector atq; Hanibal ob audaciã ferociãq; mauroꝝ
qui penerãt innumeri, titubassẽt vtiq; , & defensionis
munus expauissent. Deniq; filius idẽ Ferdinãdi est Ville
regalis Comitis ac secũdi Septani Ducis fortissimi viri,
& cum magnitudine aĩtũ industria quoq; militari cele-
berrimi, cuius plenã sũt laudibus domesticã historia .
Quibus hereditario successiõis recte iure, tũ gentilicio
noĩe familieq; ãsignibus & geniturã ordine magnificus
hic noster Comes succedẽs cepit arma primũ & versatus
in p̃lio est victoricũ partũ ãnos scilicet natus tredecĩ, & te-
neris adhuc quod grãci dicũt vnguiculis. Miratur Ner-
uã filiũ iuris consultus, qui paulo ætate maior publice de
iure Respõdit. Cũ hic aliq̃to iunior de vita, de honore, de
statu de sua maiorũq; suorũ dignitate Responderit. Sic
Homerus Tydea scribit, tenere adhuc ætatis & corpo-
ris exigui p̃lio supasse Thebanos, & .P. Scipio Africanus
ãnos natus. xvij. parentẽ sauciũ singulari virtute recepit
exacie: sic puer p̃pe modũ Magnus Alexander Dariũ su-
perauit: sic Aurelius Alexander, nõ modo puer ad mo-
dũ ad Romani gubernacula ãperiĩ, quod fatale videbat̃
ascitus est. Sed itẽ puer Darseniũ regẽ p̃sarũ nobilissimũ,
gloriosissime detuit. Sic Hanibal vndecimo suã ætatis
ãno admotus a patre altaribus: odiũ cõtra Romanos pen-
ne iurauit. Et ex illo cũ parẽte eodẽ bello persequi eã gẽ-
tẽ auspiciatus est. Vicit itẽ David plane puer Philistẽ p̃-
uocantẽ & singulãri certamine Israel suũ a fãditate & de-
deco

decore vendicauit. Sed voluit Deus omnipotens noster dominus, Comitem magis magisque extollere, cum Iuuenis ad huc esset, & cana iam maturaque prudentia, ad maiora illius cresceret animus. Nam ut Valerius inquit, felicitate victoriae roboratur atque alitur generosa indoles, ut rebus clarioribus intendat, Vigesimo igitur aetatis anno Gilaicum maurorum Ducem, nobilissimum potentissimumque, capite superauit acie. Cum quidem ille a portu dalphicio ultra etiam septem dierum iter, qui semper Christianis erat in festis sacrum gerentibus bellum. Quique magnis viribus tum nobiliorum, tum popularium quoque recipere urbem Septem decreuerat: instructusque, se cum trahebat acies, tredecim vexillis insignes, in quibus etiam candidum illud regium militari praefixum laeue conspiciebat. Quod manu conspicuus gestabat signifer, armatus ipse & maximo iunctus equo, duro crudoque scorteo sepimento. Quo more Christiani solent cum tympanis, ac Barbaris alijs strepitibus ad terrorem excogitatis. Hic vero Comes audacia praeditus generosae maiorum suorum indolis, minime se continere intra moenia potuit, sed praelio instructus, egressusque in campum cum metum suorum quippe pauciorum per senseretur: audito clamore & Barbaro Maurorum ululatu, ne vos inquit clamor hic hostium perturbet. Etenim pauor animi tales ex ore voces, ac fremitus profudit Imitatus Alexandrum qui sicuti est apud Curtium. Cum suos

aduersus Darium præliaturos metu & formidine terri-
tos animaduertit. Cur inquit barbarorum clamores per
horrescitis, qui timoris potius quam fiduciae specimé in
dicât: sicuti meticulosi canes. Quam magis viribus ca-
rét, tam magis improbe oblatrât. Tū illud adiecit, quod
in Catilline conuratione Sallustius concludit. Semper
in prælio maximū illis esse periculū, qui maxime formi-
dēt: Ita occurrere his Comes, & multorum excipere im-
petum paucis comitatus, incepit a mente eo qui ficulne-
vocatur, ad villas usq; tum congressu primo præcurso-
res fudit, statimq; alios in insidijs dispositos: tū dein pri-
mam Cidema foniae aciem quem sanctū ipsi maurum
appellabant, & Tutuaniæ præsidis Alharati qui nunc v-
nus é principibus Fetiaë putatur vrbis: occisis vulneratis
que mauris quā plurimis: Deniq; etiā Gilairi ipsius ro-
bustissimū agmē fudit, vbi vulnus etiā Comes accepit,
dum subsidio accurrerit, quo vsus postulabat, occupato
impreda & spolijs suo vbiq; milite. Postremo cū se mau-
ri paulum collegissent, tribus dum traxat reliquis milita-
ribus signis, etiā illos cum suis quanquā paucis Comes p-
figauit terga fugiētū ad Castelliciū vsq; sequutus. Quo
prælio & Gillairus ipse & præfecti ducesq; capti, & Mau-
rus ille sanctus occisus est: & magnus æquitū cæsus, cap-
tusq; numerus, magna præda multis exuuijs captaq; si-
gna illa tredecim, capta etiā tentoria, tãto omniū mau-
rorum terrore ex hac insigni victoria, cui nulla illius tē-

pestatis

pestaris comparada sit, vt octavo iam inde anno, nullus
è, Maurisequitibus Septalaccesserit. Sed inter populatio
nes per multas quibus hoste Comes ea tempestate pru
denter & fortiter affecit, non est illa silentio pretereunda
in maurorum fines incurfio cum Benemade oppidi capiendi
gratia, Nauiculas hippagos geminas a fractos, Septem
& viginti equitibus oneravit. Quas suæ birremes remul
co agebant. Cæterum longis alijs nauibus pedites cum plu
reis armis instructos, imposuit vna cum viris etiã clarissi
mis, etiã vexillo domesticis insignibus picturato, qui sci
licet omnes expositi ad urbem ipsam fuere Benamadam,
quo etiã terrestri itinere Comes ipse suis comitatus equi
tibus accessit. Atque ita munus obiit suum, vt & Bena
madam, & vnde viginti preterea vicos vi ceperit, multosq;
afflictis, multis ite cæsis, alijs preterea captis, magnam vim
pecoris maioris multam spoliarum copiam auerterit, atq; ita
se ad suos prosperrime rettulerit: Et vt breuiter attingam
quam fortiter, & animose rem gesserit, desiliit ex equo im
pedes vt tutam testudine domum expugnaret, vnde se Mau
ri prestantes virtute viri, ferocissime defensas abant, in eam
q; flammis ferroq; domitam victor inrupit. Ibi vero pre
tereos, qui prelio ceciderant etiam sexdecim semi vstula
ti & faucij capiuntur: mira profectores. Siquidem vnus
ex eo numero, cum coniuge secum conspirante in incen
dia illa precipitem seiecit, vt eo pacto vitam cum mor
te comutaret, mori scilicet preoptans, quam sorte captiui

tatis

tatis subire exēplū sequutus atiquū Sagūtinorū tū seducis
Hánibalis & Poenorū pares esse viribus diffidebāt. Que
vero ingentē gloriā de tutuāo Comes hic magnificus re
tulit. Cū & oppidū ipsum & arcē vi ceperit, cognito iam
atēa Tingitaniæ vrbis p̄f: & tū, intra illa menia cōcessisse.
Quē pleriq; omnes formidabant. Erat enim locus natu
ra munitissimus, cuius altera pars etiā aquis abluēbat. In
tus magna, vis hoīm magna ballistarū tormētorūq; oīm
copia, multa etiā decumana scuta ad nostrū morē. Per
ro oppidū ipsū quatuor circiter & viginti miliū spatio ab
vrbe Septa aberat. Vbi moratus aliquādiu Comes metu
& sollicitudine nulla, magnaq; laudetā in signis victo
riæ, multo cōtra dedecore cōtēptūq; secte illius impię A
ffrorū, seu Pœnos potius libeat appellare. Nec prius aīo
satisfactū suo existimauit, q̄ vbi equū ipsū quo vehēbat,
tēplo maximo intulit: atq; ibi pabulo curauit: vt par pa
ri victori Turco referretur. Qui Bizantiū a se captā in
gressus, tēplū illud diuę, Sophię, Iustiniani p̄ncipis opus
toto orbe celeberrimū ceteraq; itē sc̄torū d̄lubra, vel his
veletā maiorib; ignominijs affecit. Quī occupatis in di
ripiēdo oppido suis, & oō id recipe se ī tutū negligētibus,
ignē subrci imperauit: atq; ira Septā laude in gēti qua si
que triūphās reuersus est. Memineritis etiā Benizatis que
sita est in penitissimis illis maximeq; cōfragolis mōtib;.
Quos nemo nō magno p̄e formidabat, vbi quā paucissi
mi manus istius euasserūt. Sed aut cæsi omnes, aut p̄ mā
cipijs

cipijs capti, tum ingens ab acta præda, Sic vt etiam qui ci-
tra portum Ridarium colunt, pacem supplices a Comi-
te poposcerint: qui se tam feroces primitus, tam que hor-
ribiles ostentabant. Illud ytiq; longe in signe fuit quod
cum ducentis & quinquaginta equitibus, & peditibus
mille per Athlantis radices, qui vulgo locus Simiaria di-
citur, magnopere aueteribus celebratus, iter fecit. Nec
enim Consulibus modo, sed & Senatoribus, & equiti-
bus ite Romanis, præterea que. C. Cæsaris ductoribus
post occisum in Mauritania Ptolemeum, terga mox
barbarorum persequentibus, gloriosum fuit in primis
Atlantem superasse. Ibi pacem plerisque petentibus, vt
qui manum cum ipso conferere non audebant & victor
Comes hic, & spolijs honustus, ad urbem se recepit.
Quinto post die, quam per hostiles agros, ne nocte
quidem intermissum habebat iter triginta passuum mi-
libus ab vrbe Septa quod ante eum nemo fecisse memo-
ratur, præter regios iuniores filios, qui maximas secum
copias atque in gentes vires traxissent, Vulgata de in-
longe lateque tam gloriosi facinoris insigni fama: cum
iam in eo Comes hic tuus esset. O Rex vt in hæc regna
venire inclyti parætis tui accitu mox veller. Qui pmijs
& muneribus pensare victorias ipsius & bellicos su-
dore moliebatur: Repente cum septem longis nauibus
ad adiucere hominẽ, Catelaũ quidam magno studio
incensis

incensi, vt in rebus illis facinoribusq; p̄claris, ipsi quoq;
socij sub eo strenue versarētur: hiq; se totos ei nō obtulerūt
modo, sed etiā dederūt. Cūq; alia quoq; p̄ se maio
ra de regno nauigia cōparasset, quinq; demū vigintiq;
vellis mare ingressus est, equos, virosq; conuehēs: & qua
dringētis circiter stadijs cōfectis ab vrbe Septa Gadeleū
p̄lio p̄culit, vbi nō minus in oppugnādis mœnibus: quā
in agminū cōflictu gloriosus hic extitit, magnis equitū
peditūq; maurorū p̄fligatis copijs, accepto ip̄e vulnere,
& quo vehabatur extincto equo, tandēq; victor in gēti ca
ptiuorū praeda, multisq; diues exuuijs ad suā se clāse tu
to recepit. Quā obrē oēs vel Indigenę, vel itē Targenses
mauri, quicūq; in eū locū cōuenerāt legatos ad eū de pa
ce miserūt, etenī in figne hoc facinus, & illa tēpestate p̄
sus in auditū, tā penitus in eorū fines p̄cessisse Christia
nos, & sic vt equitatū mari cōportarint: & tā in clytā vi
ctoriæ laudē rettulerint. Ibi se Comes hic magnificētissi
mus ita liberalē p̄buit aduersus omnes, vt non quāta
modo p̄de illius portiōe se fraudauerit, sed & largitio
nibus in super haud minimis & honore sit egregio cū
ctos p̄sequutus. Quo autē tēpore Rex Alfonso nūquā
obliuiscendi vir nominis, qui nūc cēlo p̄fruitur mare cū
suis equitibus trāsmisit: semp̄ Comes hic vbi regis frater
de erat patruus idē tuus, ipse potissimū Dux regius cōsti
tuebatur. Iā vero ad oppidū Benigufū copias maurorū p̄
multas fudit, tā p̄cul a Regis oculis q̄ in ipsius cōspectu,
quo

quo factū vt maximā rex ipse voluptate fuerit affectus.
Cum videret eo die virū tanta corporis dignitate prestā
tē, in tanto versari periculo: in quo ipse quoq; rex Acie
circūdaxit, pugnā cōseruit, occidit itē sua quoq; ipsius
hasta, & vulneravit mauros aliquot, animavit colle-
gitq; milites inclita illa magnitudine animi quæ semp
in ipso resplenduit. Talē profecto se gessit ea die Co-
mes, vltimā semper acie tuens, quod optimi Ducis &
constātis imperatoris officiū sit, vt dictū Regis extiterit
nunquā fore, vt illud huius tam insigne meritū ipsius
memoria elaboretur. tum ad eū ornandū semper, & au-
gendū, nihil sibi, quicquā reliqui facturū. Taceo quod
& Gibeliteram capere destinaverat. Taceo cur minus
id effecerit, eū & facile factu foret, si magnitudinē ipsius
animi, si militarē vafritiā cogitemus. Taceo cum ruinis
illis fluuiq; Benamadē transmissō cōlocata in insidijs
nauicula, nouo pugnandi genere, & multis hostiū for-
tunis potitus est, & captiuorū penē infinitū numerum
adduxit. Taceo captū, agiam Castellū præfectūq; simul,
tum dirūtā Quiten, accerrima videlicet pugna vbi ia-
culo etiā ipsius petitus equus, ac nihilo tamen setius &
vicit, & feliciter remeavit. Omitto velitares in nume-
ras pugnas, in numeras incursiones, quas vel ipse, vel
ipsius alūni, quo sancta fides catholica progaretur, &
mahumetica heresis interiret, honeste pariter & utili-
ter ediderūt: quis hoc loco enumeret, quā multas hic
mari

mari prædas, suis & nauigijs, & ductoribus egerit: vt cū
sunt ab illo Vronis onerariæ captæ quæ scilicet ad al-
mariâ profectæ, cum magna maurorū copia, multisq;
opibus, & mercimonijs fuerāt. Vt itē cum grandē illā
Malichæ triremem, quæ legatos illos, & nobilissimos
vehebat, & opulētissimos: vt itē cum Tingitanā illā al-
terā superiori comparē cepit inq; ea maurorū non exi-
guā manū: vt itē cū magnā quoq; auri vim adeptus, na-
uigijs diuersi generis captis mauri illius magni, qui sau-
ctus vocaretur, vbi scilicet ipse cū suæ gētis grege capti-
ui fortunā pati coactus est: vt cū florētine triremes hic
idē quæ barbariæ nūcupabantur, quo restituerētur effe-
cit: nauibus eo missis, & Catalaunorū triremibus, quæ
septa istius iussu soluerūt, vt res suas amici reciperēt. Sed
nec illud est profecto silentio prætereundū, quod & fæ-
dus ipsius opera ictū, & pax facta honestissima cū mau-
ris Misiquitiensibus est. Nā cum ad litus circa Negroni
descēdissent, vt nauigiū recuperarēt, quod in litus exie-
rat, capti nobilissimi quidā Misiquitienses fuere, quos
huic oēs præfidiarij gratis indulserunt: vt suis restituerēt-
tur, quod & magnificētissimē factū. Posteaquā solemniter
more magna, vel sua, vel regni totius gloria facta pax
est aderāt summi præfides, & sacerdotes, & itē primi-
tuiq; illius regionis, cū quibus ictū fœdus pacificatūq;
fuit, idq; ligua pariter Arabiæ Lusitaniæq; cōtractū, cū
vtriq; procuratoria intercederet, q̄ntū satisforet auctoritas.

Confectaq;

Cōfectaq; res est corā Ioāne p̄sule ceterisq; pro mul-
tis excellēti nobilitate viris: quo tēpore fama tā egregij
facinoris, & victorię accepta. Etiā duo Granatę princi-
pes & Tunitio, ne publica quidē postulata fide ad Comi-
tē accesserūt: quin à Rege quoq;, Henrico missi ad eū
dēlegati. Sed enim mauri illi, & suo & p̄curatorio no-
mine ceterorū dicto audiētes se fore Comiti ceu tū vi-
cario regię istius coronę regniq; tui pepigerūt. Atq; à
Fetix rege sic defecerūt, vt Septanis ad scripti, ceu nati
sint in Lusitania censeātur. Est p̄fecto tā, amplus felici-
tatis istius cāpus, vt si mēses mihi: nō aut̄ hoc exiguū de-
niq; fuisset ad dicendū tēpus tributū, si lingue centū sint
oraq; centū, ferrea vox: minimē tamen explicare, ne di-
xerim oēs, sed ne dimidiā quidē illius victoriarū partē
videar posse, quas ille de Mauritania citeriore. Nā duę
feriuntur, quas etiā de Tingitania reportauerit. O quam
penē in numerā maurorū capita captiuitati m̄cipauit.
Quā multos vidomuit, & vectigales tuę Rex coronę fe-
cit: quot oppida, quot regiones in Africa cōcremauit, ce-
pit, diruit. Verā nimirū laudē verūq; preconijū meritis
nō vt is de quo poēte, & item in epistola diuus Hierony-
mus meminerūt: qui Dianę Ephesię tēplo cōcremato,
ipse sui facinoris ephesijs principibus index extitit. Vt
qm̄ virtute nō poterat, scelere tamē sui memoriā propa-
garet ad posteros. Iā in ōni bellorū genere, mari, terraq;
que semper se comes exercuit ita strenue, vt celsitudini
semper

semper tuę obsequiũ præstiterit, Regnoq; ite: & semet
in genti honore maiores suos, ac gentiles affecerit, fa-
lici illo duo de viginti annorũ curriculo. Quo militiæ
imperator in Africa fuit multis vsque quaq; beneficijs,
vel Castellæ, vel ite Lusitaniæ incolas, vel etiã mauros
pro meritis: vt auxiliaribus eis, vt obsequentibus, vt
etiã penè exploratoribus, sicuti tã magna negotia po-
stulabãt vteretur. Quid ego de hoc vnquã satis dicere
illustri Comite, possẽ totius bellicę virtutis peritissimo.
Nec utiq; minus iure sibi ipse cognomen Africã vin-
dicare potest, quã Scipio ille Romanus: nã si vicit il-
le prælijs, ac subiecit Afros, & vestigales Romanis red-
didit. Non minus híc quoq; belli dux inges, primus tuo
regno nationes illas, subiugũ missas adiudicauit. Testis
est horũ locus is, qui nouarũ turriũ vocabulo censetur,
vbi tum serenissimus gloriöse memoriæ princeps ge-
nitor tuus agebat: cũ magnus hic Comes tributa illi,
exuuias, Trophea, & opima populorũ omnium spolia tra-
didit. Quoscũq; illius auspicio subiugauerat, vbi etiam
honorificetissimè exceptus est, atq; habitus. Testes etiã
census, & monumeta publica illinc relata, spectataq; p-
rostris, & in magna illa (vt ita dixerim) annalium turri
constituta, in qua decora, istius modi seruãtur, vt & ex-
plo sint ceteris capeffendæ laudis, & memoria victores
sempiterna posteritati cõmendetur. Testis est etiã potẽ-
tissimè Rex, vrbs Olyssippo tua regia, & augustũ domi-
cilium.

cilium, quæ à veteribus fælix & fortunata Iulia appellata est: Quæ audito huius à tam insignibus victorijs in lufitaniam reditu, legatos ad eum misit: Qui suppliciter peterent, vt urbem ipsorum sua præsentia honestaret, vtq; ipsis liceret debitis illum officijs, atq; honoribus excipere, sic ouans urbem ingressus exceptus, cultusq; magnifice est. Sed & litteras ad inclytum parentem tuum Ciuitas eadem dedit, quibus supplex ab eo peteret, vt muneribus hunc & honoribus extolleret. Quam insigniter ei, tantoq; labore, tanto effuso sanguine, tam magno fortunarum suarum dispendio, tanto sui suorumq; periculo, sic ei operam excellentem nauauerat. Habuit illa ætas in auditum omnibus seculis celebratumq; miraculum (vtar enim Hieronymi verbis in præfatione sacri veteris instrumenti) vt nobilissima illa Regia ciuitas & fidelissima Quæ semper id omni studio curauerat vt rex modum sumptibus nimis imponeret, vtq; regium fiscum seruaret, opulentum, tum deniq; virtute Comitum huius egregieq; rebus gestis, pene ipsa sibi vim fecerit, & inuiolatam ntea illud institutum decretumq; suum relaxauerit. Iam vero de recenti eiusdem virtute: quam superiori bello aduersus Castellanos præstitit. Nemo arbitratur silentium meum accusabit: Quoniam & ceteris quicumq; ad sunt, & tuæ potissimum celsitudini notissimum Rex est, quo ille animo aduersus Zamoræ urbis conspirationem dimicauerit, quam strenue quamq; acriter etiam ipsi signè mœnibus portisq; admouerit in pavidus etiam

robustissimi militis munere p̄fectus: etiā operam gregarij cuiuslibet nō aspernatus: ac nisi piūbea glās ferreo excussa tormento pectus illud fortissimū perculisset, nihil dubitandū est, quin res aduotū fuerit successura. Nec aut̄ mirū quin is vicerit in fideles externos hostes qui scilicet in testinos tā fortitus superauit. Sed & quo pacto se Tauren̄si p̄lio gesserit, nihil est quod breuitatē quisp̄iā nostrā dicendi queratur, cuius tu Rex celsissime locupletissimus testis est tū quo tēpore ad te venerit, quantū in obeundo munere cū sibi, tū gentilibus familiæq; suę gloriæ attulerit. Quis melius q̄ tute Rex noster & cēsor gloriosissime prouidentissimeq; cognouit, nō excidit item quāto periculo, quantaq; magnitudine aī. Comes à tua celsitudine instructus cū ceteri iā fessi forēt, & fracti bello fatiq; repulsi, sicuti Poeta inquit ad liberandū obsidione clausum, Vilbestri oppido Ioannē texiram Macedonē, nō quidē per calles, nō per semitas aut cōpendia, sed Regia quod dicitur via: maximeq; populosis locis erecti vexillo properauit, ne scilicet hostes lateret, quāuis paucioribus quā fuerat constitutū militibus comitatus, nec ita bello gerendo paratis, vt tanti moles negotij postulabat. Placuit optimo Deo & maximo vt (qua fortuna & dexteritate hic est) animos inimici desponderint, neq; solū cōmeatu multorū dierū iuuit oppidanos: sed & obsidionē soluit, & hostes auertit, atq; vt ducē ipsum consolaretur squalidū p̄missaq; barba, multis videlicet

delicet amissis dum capit, dum propugnat oppidum
confanguineis, qui sempiterna tamen gloria nunc su-
perstites viuunt, atque hoc quidem vel ob id animum
Comes induxit, quod eum maximo studio prosequen-
batur, & ut hostium magis magisque animos vreret:
uxorem quoque de Lusitania adductam in illius ad-
huc puluere tormentorum foedatos & sudoribus ar-
morumque tractatione squentes amplexus tradidit.
In quibus tamen Ioannes texeira longe formosior,
& elegantior, quam sub ipsius Villæ regalis umbra-
culis videbatur, his vero artibus Cæsar quoque Iulius mi-
lites sibi amicos & obsequentes reddidit: ut ne liberta-
tis quidem permissu conditionem acciperent: aut vlllo
modo paciscerentur, ut contra Cæsarem militarent.
Hæc ipsa Antonium Pium, & Adrianum Imperato-
rem humanitatis meritis amore incredibili suis exerci-
tibus commendarunt. Quid autem de fide dixerim?
quæ tanta profecto in isto citra vllam discordiæ scin-
tillam in difficultate illa quasi que fecit superiorum tem-
porum viguit, quanta in quo vis vnquam Romanæ
Constantiæ viro sic ut ei merito congruat illud in Fabri-
tium Romanum Consulem Pyrrhi Regis memorabi-
le dictum, cum scilicet esse Fabritium, qui non facilius
à iusto, quam solipse torqueri à suo sibi cursu valeat. Igi-
tur gloriosissime Rex si duces militesque romani qui vel
exercitum, vel Romanos ciues in prælio liberabat, atque

anecis periculo eripiebant, in signi donabantur querna
corona, quæ multo quã ex auro credebatur honestior,
vt quæ Iouitantum & bellatoribus istis si Homero cre
dimus & Plinio, tribuebatur, quanq; ipsi ciuicam nũcu
pabãt, si item corona altera etiam insignior obsidiona
lis è lauro dabatur his, qui obsidione clausos laxauerãt,
& circum sedentem exercitum depulerant, qualis pri
mũ Cornelio cosso tributa fertur: tam & si antea quoq;
liber pater Hederaceã capite gestauerat: quã multas hic
vel harum vel itẽ ceterarũ coronas quotiensq; meretur,
certe nõ minus aut strenuus, aut egregius bellator quã
Sicinius ille Dentatus qui virtutis noĩe Romanus Achil
les appellatus est. Sed enim iã tempus admonet vt de co
rona hac alia dicamus, qua tua celsitudo Comitem hũc
egregiũ statuit decorare. Dignitas igitur hæc quæ Mar
chionatus vulgo dicitur haud dubie de tribus vna rega
libus primis est, quam nemo præter imperatorẽ Ponti
ficẽ aut Regẽ quidem superiorẽ minime agnoscat tri
buere cui quã potest: Cæteras enim dignitates etiã prin
ceps alius tribuere valeat. Regis aut tanta est excellentia
vt ordinẽ dignitatis minime subeat, sicuti vere tum do
ctores nostri tũ alij auctores quoq; prodiderunt. Immo
vero columẽ est, & truncus veluti quispiã totius dignita
tis, vnde ceteræ quoq; sicuti de mari aquæ deriuatæ flu
xerunt: Verũ inferiores alias etiã minores principes, qui
sint in potestate, Iure suo cõtulerint, quales sunt aut mi
litares

litares ordinum principes, aut tribunatus & praefectura. Existere ite qui Marchionatus dicerent, reliquis etiam duabus rebus dignitatibus esse anteferendum, argumento ab ordine literarum veterum ducto in quibus horum prior facta mentio reperitur. Id etiam patet. c. fundamenta a .§. ut igitur de elec. l. vi. & in au. coll. in Ru. & nigro de feu. Marchiae ducatus & comitatus praeter auctoritates alias quas breuitatis studio praeterco. Tatum illud apostoli diuino afflati spiritu satis allegasse fuerit, quod ad Ephesios scribens primos omnium memorauit apostolos. Christus inueniens nos dedit alios esse apostolos, alios Euangelistas, alios pastores ac doctores. Hoc ipsum declarat & textus in. C. cum ex inuincto de hereticis profecto maioris est, & auctoritatis & honoris prioris quam in literis nominari, quod & Bal. asserit in aut. hoc amplius. c. de fidei commissis, idque notabilis textus supra argumenta cetera comprobat in l. i. ff. de albo ex scribendo: Cui non minus & Baldus stipulatur & Iacobus Aluarotus in feu. qui praecedere debet in vestituram cuius ratio scilicet quoniam ipsa antecedere tum sequi fidelitas debet. Praeterea quoniam vetus haec est imprimis dignitas, etiam maior ob id illius nobilitas arguitur, quod & Philosophus in Rhetoricis asseruerat. Et enim quemadmodum magnus ille Carolus pipini filius in ceremoniali volumine meminit, etiam ante christi aduentum instituta haec dignitas in Germania fuit: Dignitas haec regia si proprie loquamur nihil pro-

profecto est aliud, quam vna é tribus regijs præfecturis, quæ regni totius ducibus demandarentur. Hoc etiam textus ad literam explicat sic, vt nullus cauil-
lo super sit locus in Feu. qui feudum dare possunt in prin-
cipio. Qua propter ipsius Imperatoris Marchio vnus
est é tribus generalibus Italiæ, germanicq; præfectis: si-
cuti Iacobus ait Aluarotus super textum qui feudū da-
re possunt in principio & in. c. i. de pace tenenda & eius
violatoribus, coll. x. Est autem nomen ipsum græce ori-
ginis quod nunc paulo corruptius Marchio nuncupa-
tur Comarches, enim Græcæ regionis alicuius princi-
pem designat. Et enim come regio græce vocatur. Ar-
chos aut princeps. Etiamq; vulgo in re pecuniaria Mar-
chus quasi talentū nuncupatur, quoniã tueri equilibrium
in sua regione debet. Et vt in lege scriptum est, secunda
videlicet partitione Marchio de Marchia seu verius Co-
marchia deducitur, in qua ipse sicut in taruifiana præfe-
cturam gerit. Vel inde nomen sibi præfectura ista vin-
dicauit, quoniam plerumque locis maritimis & fundis
limitaneis finiebatur, sicuti Anconitana ipsa qui quon-
dam picenus ager appellatus est. Nec in Germania so-
lum dignitas ista: sed & in Italia floruit: & in magna
item Brittaina, quæ nunc Angliaterra vocitatur. Sunt
autem illius hæc insignia, vt Coronas & enses præse ge-
staret, vt in clausi cōtinuis Eucharistię sacris interesse, vt
osculari Euangeliam possint, quibus hic honor conti-
gerit.

gerit. Quo circa cum tanta sit ista, tam principalis, tam regia tamque etiam excellens dignitas, que scilicet, e Regio pectore e Regio scrinio procedit, & promitur. Ob eam rem, nunc in clyte Comes Petre Menesie cognitis perspectique iam pridem rebus a te gestis, cognita fide quam regie semper corone prestitisti ut tibi Rex noster (que sua clementia est) pro meritis gratiam referrat, ut que te nobilissimum virum quam maxime condecoret vsus ad hoc absoluta illa sua Regia potestate, Marchionem te Villae Regalis & Vrenie Comitem creat, tibi que priuilegia omnia potestatem, preterea que insignia indulget que cunque ad hanc die ceteris huius regni Marchionibus debebantur, atque haec insignia statim a sua celsitudine accipies, quod ad piscendi iuris fuerit argumentum. Etenim te nunc esse accinget, quo significatur iustitiam tibi esse nullo preter eam respectu, non tuendam solum, sed etiam exercendam, tum iuste regionem tibi istius nomine dignitatis tributam regendam imperio, defendendam, pugnandam que armis, ut cunq; vsus postulauerit. Iam digitum minimo proximum, qui medius appellatur induet annulo, quoniam matrimonij vice se tibi nunc iste principatus sicut Arrabone oppignorat, post id infulam qua splendor innuitur capiti scilicet imponet, in quo summa esse perfectio existimatur, eam que laetolis sub sutam pelliculis, ut puritas quaedam & candor

candor virtutum fideiq; simul insinuetur quam præter
Duces & qui pari tecū dignitate pollent, gestare nemi-
ni licitum, quoniā rationem habere quampiā, cum coro-
na ipsa & Imperatoria insula videtur. Postremo vexillū
tibi & militare signum tradet in manus, vt sub eo qui-
bus imptas homines ducas in bella, & in hostes for-

titer exeas, & regiam ipsius celsitudi-

nem suaq; regna vehementer

caque semper in te re-

luxit: fide, ac stre-

nuitate de-

fendas:

Dixi.

(??:)

¶ Explicit elegantissima Ioannis Teyxeyra oratio, in-
qua omnem verborum ornatū ac leporem, omnē suavi-
tatem, omnia deniq; quæ in optimo oratore desiderā-
tur, quilibet bonarum literarum studiosus lector pote-
rit reperire.

¶ Per Ioannem Aluarum Typographum Regi-
um Conimbricæ impressa idib. Decembr.

M. D. LXII.